

*Szombat
vagy
sabbát*

Takács János:

*Szombat
vagy
sabbát*

SZOMBAT

VAGY SABBÁT

„Emlékezzél meg a sabbátok
napjáról, hogy azt megszenteljed”.

2. Móz. 20, 8.

BEVEZETÉS

Nyugdíjas tsztag barátom levélben arra kért, írjak neki valamit a szombat-ról, mert a faluban többeket nyugtalanít ez a kérdés, hogy csakugyan ezen múlik az üdvösség, az örökélet? Más hasonló kérdésre azonnal szoktam válaszolni. Most azonban arra gondoltam, hogy jobb lenne ezt nyomtatásban megjelentetni és többek számára hozzáférhetővé tenni.

Azt a címet is adhatnám ennek az írásnak: „Baráti levél” — amint egykor Tóth Tihamér könyvei is levél formájában jelentek meg. Meleg közvetlenség rejlett ebben a megfogalmazásban. Olyan családi olvasmánynak szántam e sorokat, ahogy láttam nagyanyámnál, majd édesanyámnál, aki egész éven át minden este felolvasott gyermekeinek, unokáinak ilyen tartalmú folyóiratból, könyvekből. Sokgyermekes, egyszerű iparos asszonyok voltak, de a bibliai tárgyú olvasmányok naponkénti igényükhöz tartoztak.

Időnként aktuálissá vált gyülekezeteinkben is a szombatnak a kérdése; feltették így is, hogy szombat, vagy vasárnap? Írtak erről ilyen címmel is: Szombat vagy Krisztus? Jelenlegi címadásunkat az határozza meg, hogy a „szombat” igazi lényegét, az Isten sabbátjának a valóságát keressük, hogy azt megismerhessük és élhessük. A sabbát héber szó, jelentése: hét (mint számnév) hét (mint a hét nap együtt), szent, isteni, Istennek szentelt: nyugalom, megnyugvás, lecsendesedés, békesség. Természetesen nem kívánunk vi-

tába merülni, vagy bárkit is meggyőződésében megbántani. A cél az, hogy megismerjük Isten törvényes rendjét, a törvényt, hogy az Ő tökéletes törvénye a mi gyakorlati életünkben érvényre juthasson. A sabbát tehát gyakorlati életkérdés, úgy is mondhatjuk, hogy az isteni rend törvényeinek összessége. Látni fogjuk majd, hogy a sabbát állapota nem a tétlenség, hanem az egész teremtettségnek a tökéletes működése. Tehát, amikor a mindenség, annak minden tényezője tökéletesen működik, betölti hivatását ez a sabbát.

Azt előre kell bocsátanunk, hogy megismerésünkben egyetlen alap az Isten törvénye, amint a Szentírásban az meg van írva. — Csak úgy indulhatunk el, ha hiszünk Istenben, hogy Ő VAN, Ő a pozitív valóság, aki maga a VAN. Ő maga így mutatkozik be: Én vagyok a VAN, aki ténylegesen VAN. 2. Móz. 3, 14. Rajta kívül a valóságnak a hiánya csak létezhet. Pl. a világosság az *van*, de ennek hiánya a sötétség az csak létezik, az nem pozitív, fogható valóság. — Már pedig a hitéletben csak úgy lehet elindulni, ha valaki a Hit alapján áll: „aki Isten elé akar járulni, annak hinnie kell, hogy Ő VAN.” Zsid. 11, 6. Ez nem valami vak-hit, hogy „múszáj” hinni, de meg lehet győződni a valóságról. „A hit pedig a reményllett dolgoknak a valósága és a nem látott dolgok felől való meggyőződés.” Zsid. 11, 1. Nem véletlenül nevezték az Írást Törvénykönyvnek, mert hiszen mindennek a törvénye abban meg van írva. Józs. 1. 8. Mi szemmel látjuk a természeti törvények működését az anyagi világban, de a szemmel nem látható világban, az erők világában is ugyanezek a törvények működnek. A törvény egy, és azonos mind a látható, mind a láthatatlan világban.

Gyakran lehet hallani ilyen megjegyzést: a Szentírást mindenki úgy magyarázhatja, ahogyan akarja. Ez igaz, de ha megérti a kijelentést, akkor már nem tudja félreérteni, sem félremagyarázni. Valaki egyszer belenézett az egyetemista leánya algebrafüzetébe, és úgy látta, hogy az ákom-bákommal van tele. Ha azonban megtanul algebrát olvasni, akkor gyönyörű számtani törvények tárulnak elé. Ha valaki a Szentírásban meséket meg háborús történeteket lát csak, akkor talán megborzad. De ha az események leírásában felismeri a rejtett törvényszerűségeket, amelyek számára nélkülözhetetlenek, akkor csodálattal telik meg a szíve és énekelni fogja: „Örök élttem sem lesz elég, zengenem az Ő dicséretét.” Belemérül majd úgy — az egyébként unalmas — Szentírásba, hogy soha letenni nem tudja már. Ha csak valami kultúrtörténeti olvasmányt lát benne, akkor tanulmányozhat, meg szórakozhat benne, vajmi kevés örömmel.

Következik a mi kérdésünk: Hát mi miért olvassuk? Azért, mert vágyakozva keresünk valamit — a sabbátot, az elveszett nyugalunkat, a szívbeli békességünket, keresünk Valakit, aki maga a Békesség, aki a sabbátnak Ura, aki maga a Sabbát. —

Az írások Róla szólnak, Róla beszélnek és tesznek bizonyosságot. Nem az írástanulmányozás a cél, hanem az, hogy Ő maga szólal meg azokban. Ő maga akar rávezetni, bevezetni az Ő uralmába, országába, ahol igazságosság lakozik, s ahol az igazságosság a békességgel ölelkezik, egybefonódik. Zst. 85, 11. Ezért kérdezi tőlünk is: „A törvényben mi van megírva? Miként olvasod?” Luk 10, 26. Az etióp királyi embertől is megkérdezi: Érted-e amit olvasol? Csel. 8, 28—30.

Ha az írást olvasom, abban magamról is olvasok; rólam szól, nekem. Feltárja bensőmet, amit részben ismerek az érzékelésem útján. Zsolt. 40, 8. Tudom, hogy van bennem félelem, és ezen a ponton nincs értelme a tagadásnak, a hazudozásnak. El lehet kábitani a lelkiismeretet, el is fojtható, de csak ideig óráig. Aki megpróbálja másokkal elhitetni, hogy néki nincsen sem lépe, sem mája, sőt gyomra sincs, az még könnyebben hihető, mint ha letagadja a félelmét. Erről kár lenne bővebben beszélni.

Néhány Zsoltár-vers többet mond nekünk erről, — Zsolt, 42, 1—8.:

1. „A végnek céljára, a kíváncsatos vég elérésére. A Kóré fiai részére, hogy összefüggéseiben láthassák a dolgokat és jó vételi képességet nyerjenek.

2. Amilyen epekedve kíváncsodik a szarvas a vizeknek forrásaira, úgy vágyakozik az én lelkem, egész valóm Tehozzád óh Istenem.

3. Égető vágy ébredt a lelkemben az élő Isten iránt. Mikor érem majd el azt, hogy benső lényege szerint megláthassam az Isten arcát?

4. Könnyhullatásom kenyeremmé lett nekem nappal és éjjel, amikor nap mint nap azt mondták nekem: hol van a te Istened?

5. Mindezt emlékezetembe idéztem, s önmagam előtt kiöntöttem lelkemet, feltártam bensőmet, mivelhogy át fogok haladni a csodálatos sátorház állapotán, s eljutni az Isten házáig, az örökkévaló hajlékba, — az örömjongásnak kitörő kiáltásával és a lecsendesett lenyugvásnak boldog bizonyágtételével, az igazi örömnak visszhangjával.

6. Miért is vagy hát oly mélységesen levert, olyan szerfelett szomorú én lelkem, és miért nyugtalanítasz, zaklatsz fel engem? Bízzál, reménykedjél Istenben, mert én mindent be fogok vallani Néki. Az én személyemnek, lényemnek szabadítása, Megtartója az én Istenem.

7. Az én lelkem önmagában lett nyugtalaná, szinte saját magát zaklatta fel. Éppen ezért megemlékezem majd Rólad a Jordán és Hermon földjéről, a parány hegyekről. (Hermon-kidudorodás, göröngy. Jordán — part. — a legminimálisabb felemelkedettségre mutat, ami éppen hogy túljutott a kétségbeesésen.)

8. A te elbukottjaidnak a megnyilatkozásaiban, a bűnbeeseteknek az életmegnyilvánulásaiban a mélység csak újabb mélységet idéz elő, — feneketlen a mélység —, nincsen megállás a lezúllásban; viszont minden Te helyreállító tevékenységed, felemelő, reményt keltő cselekvésed (meteórismos), a Te megtermékenyítő erőd áthatották lelkemet, s magasztos gondolatokkal töltöttek el engem.”

Zsid. 2. 15: „És megszabadítsa azokat, akik a haláltól való félelem miatt teljes életökben rabok valának.”

Isten megmutatja nekünk a bensőnk nyugtalan, békétlen voltát, de a kiutat is megadja, és bevezet minket az Ő nyugodalmába, az Ő sabbátjába. —

Néhány szót kell még szólnunk azokról a kifejezésekről, amiket ma használunk, de nem általánosan ismertek.

Szellem:

A hármas felépítésű ember első tényezője, ez maga az ember, az örökké való ember. Szívnek, belső embernek is nevezi a Szentírás: A Szentháromság Isten — aki Atya, Fiú és Szentlélek — hasonlatosságára teremtett ember: szellem, lélek, test. A magyar nyelven kívül az általunk ismert nyelvek ismerik, használják ezt a megkülönböztetést; a héber, görög, német, angol, francia, a szláv nyelvek stb. Csak a magyar nyelvhasználatban nem általános még ez a megkülönböztetés. A Szenszellem kifejezés még inkább szokatlan. Azért a Szentlélek nevet használjuk még.

Izráel:

Ez a köztudatban a régi Izráel népet jelenti, amelynek legnagyobb része szétszórta a világon. — Jelenti ez a szó a mai Izrael államot és annak népét. Az Újtestamentum szóhasználatá-

ban az Izráel jelenti azokat az egyéneket, akik az új teremtésben vannak: „És akik e szabály szerinti életmódfolytatást folytatnak, békesség és irgalmasság azokon, vagyis az Istennek Izraelén.” Gal. 6, 15—16.

Ezek is szétszórta, földi szervezkedésen kívül élnek a világon. Maga az elnevezés: Izrael, azt jelenti „Istennel küzdő”, aki Isten segítségével küzd.

Zsidó:

Az Írásban Judaios jelenti azt az embert, akiben az Isten teljes neve lakozik, v.-i. mind a három neve.

Ez kimondottan héber összetétel: a „VAN” — héber: JAH; Isten — héber: Elochim; Úr — héber: Adonaj. A három név egybeszerkesztése: J a h u d a — J e h u d a — J u d a h. Görögül: Joudaios. Ez a belső ember minőségét fejezi ki: Róma 2, 28—29. „Mert nem az a zsidó, aki külsőképpen az, sem nem az a körülmetélkedés, ami a testen külsőképpen van; hanem az a zsidó, aki belsőképpen az, és a szívnek szellemben, nem betű szerint való körülmetélése az igazi körülmetélés, aminek dicsérete nem emberekől, hanem Istentől van.” Ez az ember, akiben az Isten teljes neve lakozik, alkalmas az üdvösségre, megtartásra. Így értendő ez: az üdvösség a zsidóság folytán van. Ez belső állapotot jelent, nem népi hovatartozást. Ján. 4, 22.

Jeruzsálem:

Ennek két írásváltozata szerepel a Bibliában. Ez nem földrajzi meghatározás, hanem állapotot fejez ki. Az egyik változat: Jero-solüma; ennek van igei alapja, ierosülein = megszenteltséget, profánná tesz. Hiero-solüma, a papok városa is, amikor az élet valósága üres szertartás lesz, amikor a hitélet csak üres formában nyilvánul meg. Erről szól a Róma 2, 19—29. — Másik változat: Jerou-sálem. A sálem kifejezést ismerjük = békesség. Ez a „békesség városa”, akiben az Isten békessége lakozik. Ez is lehet sokszor látszat. Pl. Máté 23, 37.: a hívők „városa” megöli a prófétákat.

Fenti kifejezéseket ilyen értelemben használjuk a továbbiakban írásunkban.

ÁLDÓ ISTEN MEGÁLDOTT SABBÁT

„Áldott az Isten, vagyis a mi Urunk Jézus Krisztusunknak Atyja, aki megáldott bennünket minden szellemi áldással a mennyekben a Krisztusban.” Ef. 1, 3.

Mi tudjuk, hogy a mi anyagi világunk, amelyben most élünk, csak árnyéka a szemmel nem látható örökkévaló világnak, mégis már ennek szemlélése mély csodálatot és áhítatot ébreszt bennünk, amikor belemerengünk a csillagvilág végtelenjébe. Egy pusztaszeri ismerősöm mondta el, hogy az ő hitélete már kisgyermekkorában indult, amikor hatévesen legeltetett a tanya körül, és belesodálkozott az égbolt kékjébe, úgy gondolta, hogy valahol a messzi magasságban ott lehet az a jó Isten, aki mindent alkotta, akiről a szülei beszéltek neki. A Teremtőről, az Alkotóról beszél az egész mindenség, a csillag ezrek, a nap fényessége... „Kicsiny fűszálban, óriási tölgyben, dicső kezed nyomát szemlélteted...” Itt indulhat el bárki, ha sohasem hallott volna Őróla. Mindenütt tökéletes rend, teljes igazságosság, csodálatos békesség, telve áldással, megszenteltetéssel, valósággal, örömmel, és ez mind együttvéve a tökéletes működés, ez az Isten sabbátja. Ez az a szent sabbát, amire a mi naptárunkban minden lángbetűkkel írott hetedik nap emlékeztet bennünket. Maga a Teremtő szemlélte meg és Ő maga állapította meg: „Íme minden igen jó.” I. Móz. 1, 31. Az „íme” nem mutató szó, hanem felszólító: idou! Lásd meg! Te egyéni ember vedd észre, lásd meg, hogy amit a Teremtő készített, épített az igen jó.

Az Írás nyelvén: kala lian. A kalos jelentése: minden tökéletes jó adottságokkal rendelkező, szép, nyájas, megnyerő, kedves, kellemes; a belsőt illetően: nemes, fennkölt, dicséretre méltó, derék, testi-erkölcsi-értelmi képzettség legmagasabb fokán álló; alkalmas, használható, hasznos, megbízható, illő, illendő. Ilyennek

teremtette, alkotta a mindenséget és benne az embert is, tökéletes, jó adottságokkal felruházva. — Azt olvassuk, hogy Isten megnyugodott a teremtés műve felett. A katapauó ige nemcsak a lenyugvást jelenti, hanem azt is, hogy megnyugtat, lecsendesít. Számára is megnyugtató, hogy minden olyan tökéletesen jó. Mi meg úgy gondolnánk, hogy abbahagyott minden tevékenységet. Kijelentette: „az én Atyám szüntelenül munkálkodik, én is munkálkodom.” Tehát nincsen szünet, tötlenség soha.

A mi felfogásunk szerint, a sabbát a tétlen pihenés állapota. Ellenkezőleg, a tökéletes működés, amint már az első bekezdésben említettük.

Ugyanez vonatkozik az emberre is. Az igaz, hogy Ő megteremtett minden embert; nem egy emberpárt teremtett, akik azután elszaporodtak volna, hanem minden egyes egyént külön-külön teremtett. Mindet munkába állította; hivatásszerű feladattal bízta meg, hogy őrizze és művelje a földet, a maga bensőjét. Amikor megáldotta őket, akkor nem azt mondta nekik, hogy szaporodjatok és sokasodjatok, hanem: „Növekedjete és töltekezzetek meg munkaszeretettel (gedrängt etwas zu tun = szorongatja a bensője a munkára) és föltstétek meg a földet (föld-ember mivoltokat) kötelességtudással, felelősségérzettel, segítőkészséggel és ebben tanúsítsatok odaszánást.” I. Móz. 1, 28.

Természetes, hogy a munka áldásában benne volt a munka öröme is. Amíg az emberben csak egy szikrányi van az isteni Magból, addig mindig örömet leli a munkában; és mihelyt beáll az istentelenség, vége a munkamorálnak. Jönnek azután a hajcsárok, a munkafelügyelők, a szervezők, akik erőlködnek mindenféle szabályozással, hogy a munkát hatékonyabbá tegyék, de sohasem képesek pótolni a munkaszeretetet, ami az isteni rendben rejlik. II. Móz. 1, 11. epistatés = munkafelügyelő, ellenőr; azt is jelenti: koldus. Ahol sok az ellenőr, ott beáll a koldus-gazdaság, „koldus-virtsaft”. A hajcsárkodás, a szabályozás kiirtja a munkakedvet. Ez az anyagi s a lelki világra egyaránt vonatkozik. A munkaszeretetnek van egy hamisítványa, amikor az ember pénzszerzés vágyától fűtve erősen hajtja magát. Ez nem valódi szorgalom, ez a munkaszeretet paródiája, ami súlyos testi és lelki ártalmakat okoz. I. Tim. 6, 6—10. Isten nagyon óv ettől, és erről a védelemről szól a Prédikátor könyve. — Lelki (szellemi) vonalon is bekövetkezhet a kisiklás, amiről majd a következő fejezetben szólnunk. — Az igazi sabbát az emberbe békességet ad. Ezt a békességet küldte az Isten az egész ember-világnak a karácsony üzene-

tében; „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és a földön békesség és az emberekhez jó akarat.” A tanítványok is így köszöntek be a házakba: „Békesség e háznak!” Most is így köszöntenek:

Békesség az olvasónak!

Isten világában a munka az áldás, és a megromlott ember számára nagy vigasz. Az „arcod veritékével egyed a te kenyeredet” nem valami átok, hanem vigasz, gyógy mód. Ennek fokmérője az öröm. Amíg örömet leli munkájában az ember, addig mindene áldott lesz, és mihelyt elveszíti a munka örömet, akkor mindene átok lesz.

Az 5. Móz. 28-ban részletesen leírja az áldás és átok dolgát; érdemes elolvasni az egész fejezetet. A 47. vers így hangzik: És ez átkok mind reád szállanak... „amiatt, hogy nem szolgáltad az Urat a te Istenedet örömmel és jó szívvel, teljes odaadással”. A munkaundor, a felelőtlenség, a kötelességérzet hiánya jelenti a sabbát megrontását. Viszont az isteni rendben, igazságosságban való járás, életmódfolytatás jelenti a sabbát megszentelését. Így lesz szent sabbát.

A teremtés hat napja a hetedikkel együtt egy hét. Ez együtt a sabbát, Isten művének teljessége, mert a sabbát azt is jelenti: hét, azt is jelenti, hogy szent. Könnyebben értjük meg ezt, ha megfigyeljük, hogy a teremtés rendjébe bele van építve a hetes ritmus. Pl. a tojás keltetési ideje: tyúktojás 3 hét, kacsatojás négy hét, liba 5 hét stb. A vemhességi idő is hetekben meghatározott. Biológusok, matematikusok sok érdekeset tudnának elmondani nekünk erről a csodálatos hetes ritmusról. Az egész föld és a menny kiáltja: hét — hét — hét a mi Istenünk, ami más szóval kifejezve így hangzik: szent, szent, szent az öröknek Ura! Ézs. 6, 3. Számmal leírva 7 — 7 — 7 az Isten. A megáldott, megszentelt teremtet ember is ilyen volt 7 — 7 — 7. És amikor elhagyta az EGY-et, az Istent, akkor lett belőle 6 — 6 — 6. Ez tulajdonképpen ördögi szám, mert ez a jelzése, minőségjelzője az ördögnek és a megromlott embernek. Jel. 13, 18. Az Írásban a számok nem mennyiséget, hanem minőséget fejeznek ki; a számok beszélnek. Pl. Istennek hét Szellem = a Szentlélek. Jel. 4, 5. A három szám egymás után a hármasságra mutat. Istennek mindhárom személye szent, a megromlott ember mindhárom tényezőjében, egész lényében szentségtelen, profán.

A sabbát az emberben romlott meg, v.-i. az ember rontotta meg a sabbátot önmagában. Így háritotta el az áldást.

III.

A megrontott sabbát –

„Avagy nem így cselekedtek-e a ti atyáitok, és a mi Istenünk reánk hozta mindezt a gonoszt és erre a városra?! És ti mégis növelitek az Ő haragját, megfertőztetvén a sabbátot (valósággal megutáltatjátok az emberekkel a sabbátot),” Nehémiás 12, 18.

Elöljáróban megemlíti, hogy a szövegünkben szereplő bibliai idézetek a Károlyi-fordításból valók, a magyar olvasók többsége ezt ismeri. — Ahol azonban a szöveg hűség megkívánja, ott az eredeti szöveg alapján készült értelemszerű fordítást idézzük. Erre a témára majd a Függelékben visszatérünk.

Ha megértettük a sabbát lényegét, hogy az a tökéletes rendnek a törvényszerű, hivatásszerű működésében rejlik, — akkor az is érthető lesz, hogy a tétlenség, a felelőtlen kötelességmulasztás a sabbátnak a megrontását jelenti. Tehát minden törvénytelenység, minden igazságtalanság tönkreteszi az Isten sabbátját. Erről igen sokat olvashatunk a Szentírásban; a próféták szüntelenül figyelmeztetnek erre. Menjünk hát vissza a bajok gyökeréig.

Még az Édenben hivatást adott az embernek Isten, és pedig azt, hogy művelje és őrizzé a földet... I. Móz. 2, 15. Az ördög az Édenben levő ember előtt ócsárolta, lebecsülte az Isten tökéletes művét, hogy az nem jó. Nem ott van a baj, hogy az ember bevette ezt a tiszteletlen hangot, hanem már ott történt a nagy tragédia, hogy egyáltalán szóba állt az ördöggel, amikor az fölényesen, tiszteletlenül beszél a Legmagaságosabbról.

Az embernek tudnia kellett, hogy a Teremtő tökéleteset alkotott, mert bemutatta néki: lásd meg, hogy minden igen jó!

Győződjél meg erről magad is. Az már nagyfokú tiszteletlenség, amikor nem hisz az Úr szavának, de még a saját meggyőződésének sem. Ez már nagyon bolond dolog, feltételezni olyat, hogy az Istennél jobb és tökéletesebb, sőt jóságosabb is van. — Az a figyelmetlenség, amivel az ördög becsapta őket: „Ugye az Isten azt mondta, hogy egy fáról se egyetek.” Ő azt mondta, hogy arról az egy fáról ne egyetek, amely a kert közepén van; vagyis a középpontban. Ez sem volt igaz, mert az ördög csak megjátszotta magát középpontnak, és a maga kínálatát központi kérdéssé tette: no lám, adok én néktek olyan gyönyöröket és élvezeteket, hogy már jobb nem is lehet, és azután nektek is kinyílik a szemetek, és olyanok lesztek, mint az Isten. Sikerült a csapda, a beugratás. — Persze az Isten ki akar zsarolni benneteket, csak dolgozzatok és ne élvezzetek. — Sikerült nagyon hamar lebeszélni az embert a munkáról. Nagyon hamar kinyílt az embernek a szeme, és abba hagyták a munkálkodást. Észrevették, hogy a tétlenség által lemeztelenedtek, de — sajnos — ezt nem szégyellték. Ezt az állapotot hozták magukkal ide a földre is. Bár útravalóul kapott mindegyik egy „szikrányi” munkaszeretetet; még az egészen kicsiny gyermekekben ez megvan, de később nagyon hamar le lehet beszélni mindegyiket a munkáról, legalább is az Isten országában való munkálkodásról. Ez volt az ördög akarata, a munkátlanság, az Isten szőlőjében való tétlenkedés. Állandóan hívogatják őket, és mindig találnak hivalkodókat = tétleneket. Máté 20, 1—16. — Azt viszont nem vették észre, hogy az Istentől való elszakadás az halált jelentett. Erre itt a földön rá lehet jönni, ha valaki emlékezni akar, — az Isten megmutatja néki, amint Pálnak is megmutatta. Persze, mi nem vesszük komolyan Isten figyelmeztetését, amikor üzeni a mennyből: „Emlékezzél azért honnét estél ki, és térj meg!” Jelenések 2, 5.

Tehát, tudnom kell, hogy honnét estem ki, mert oda lehet, oda kell visszatérni, megtérni. Csak oda lehet visszatérni, ahol már egyszer voltunk, és ez elég hosszú út. Mi nagyon hamar elkönyveljük magunknak a megtérést; amikor a Szellem csak érint és magot ad, már arra gondolunk, hogy most már minden rendben van. Pedig ezután következik a rendbehozatal, a sabbát-állapot helyrehozása. — Pál nagyon jól tudott visszaemlékezni, és pontosan le is írta ezt a megtapasztalását a Róma 7. 7—11-ben. Az ördög „nemzett bennem kívánságot, ... én pedig meghalék”, vagyis a halál állapotába kerültem. Ő azt is leírta, hogy ez nem egy véletlen botlás, hanem tudatos odaszánás az ördögnek. Ezt is leírja a 2. Timotheusi levél 2, 26-ban: „bárcsak felocsúdnának az

ördögnek a töréből, amely által megfogattak őtöle az ördög akaratának a kiteljesítésére." De az Úr maga is rámutat erre a tényre: „Ti az ördög atyától valók vagytok, és a ti atyátok kívánságait a k a r j á t o k teljesíteni." János. 8, 44. Tehát nem úgy véletlenül estünk bele a bajba, az Isten sabbátjának a megrontásába, hanem mi adtuk rá az akaratunkat.

Ennek a sabbát-megrontásnak a jele is megvan bennünk, s ez a nyugtalanság; elvesztettük a sabbát nyugodalmát. Egy idézet a Zsoltár 39, 7-ből: „Az ember itt a földi életét csak a valóságnak a képében járja, s ráadásul egészen feleslegesen nyugtalankodik, céltalan gondterheltséget csinál magának s össze-vissza kapkod. Harácsol, főleg holt dolgokat halmoz, s azt sem tudja, hogy kinek, vagy minek is gyűjti azokat." — Az Úr pedig lenyugtat, helyreállítja bennünk a sabbátot: Énhozzám jöjjetek és én megnyugosztlak titeket.

Az Úr a megnyugtatót azzal kezdte: Arcod veritékével egyed a te kenyeredet...

Ezt vigaszul adta, gyógyításként, mert a munkaszeretet révén sok-sok örömet is tud adni. Ez független a körülményektől. Deportálásban — gondolok itt az 1951-es budapesti deportálásokra —, börtönben, internálásban sok erőt és vigaszt, bátorítást, sőt boldogságot tud adni az Úr szőlőjében való munkálkodás. „A szél fú, ahová akar" c. írás erről szól. Ennek a történetnek a szereplője ma is él, és bizonyítja, hogy „az Úr csodásan működik".

Az eddigiek során csak arra akartunk rámutatni, hogy az Úr sabbátja itt a földi életben is reális valóság. Minden körülmények között lehet munkálkodni és nyugodalmat találni. A gyógyíthatatlan beteg számára a gyógyulás jelenti a sabbátot, és amikor az Úr a gyógyítás által építi, helyreállítja a sabbátot, akkor tudatlan emberek azzal vádolják, hogy Ő a sabbát megrontója.

Ha már most mi is keressük a gyógyulásunkat, akkor nagy segítséget ad nekünk az Úr. Ő alapos vizsgálat alapján tökéletes bajmegállapítást, diagnózist ad nekünk, rólunk; Ő feltárja múltunkat, bajainkat: „Óh Uram te alaposan megvizsgáltál engem, feltártad múltamat, megismerted indulatomat és kiismertél engem." — Zsolt. 139, 1. Megmondja nekem a bukásnak, a zuhanásnak a törvényét: „Az összeütközés, nézeteltérés előtt beképzelt-ség, a maga erejében való elbizakodottság jár, és az esés, a zuhanás (a bűneset) előtt pedig gonosz indulat jár." Pld. 16, 8.

Nagyobb felfújtság nem lehet, mint amikor a teremtmény lebecsüli a Teremtőt, amikor azt mondja az agyag (a sár) az alkotójának: nem te formáltál engem. Ézs. 29, 16. A földember bírálja a Teremtőt. Az Ezékiel 28. fejezete részletesen feltárja a felfuvalkodásnak a folyamatát.

Idézzük a 17. verset: Felfuvalkodott (felmagasztalta önmagát) a te szíved, a te kiváló adottságaid miatt; teljesen megromlottál nagyszerű képességeid révén szerzett ismereted, elméleti tudásod miatt. Bűneid teljessége miatt a földre vetettelek téged, és megszégyenítettelek azok előtt, akik az „önuralomban” helytálltak. Az törvényszerű, hogy ha az elméleti ismeret nem válik gyakorlattá, cselekvéssé, az mindig felfuvalkodást okoz. I. Kor. 8, 1. Ez történt a bűnesetben, és azóta is számtalanszor. Elmarad a cselekvés, a gyümölcs, ami a ruhát jelenti. Pl. Jel. 19, 8. A fehér lenvászon ruha = a szentek igazságos cselekedetei. A cselekedetek, a valódi gyümölcs elmaradása a mezítelenséget jelenti. A Szentírás saját maga megadja a saját szótárát. Tehát ruha = cselekedetek; mezítelenség = tétlenség. Mondanivalóját egyszerű képekben érteti meg. Pl. a felfújtt embert s a felfuvalkodottság legyőzését egy mesészerű történetben mutatja be, úgy, hogy egy gyermek is megértheti. A Bírak 3, 12—26-ban olvashatjuk.

Moábnak, a gög országának királyát, Eglont leszúrja az izráeli Ehud. — Csak egészen rövid változatban tekintsük át az eseményt. Eglon jelentése: kör, circulus, csak önmaga körül forog, magát középpontnak képzei. Ennek nem lehet semmiféle tevékenysége, szolgálata; elhájjasodik, felfúvódik a hasa; beteljesedik az, hogy istenük az ő hasuk, altestük. Ez a szellemiség uralta az Izráelt, hiszen Eglon elfoglalta, leigázta az Izráelt. — Eglon apja Géra = ellenségeskedés; az „altestnek”, a „húsnek” az indulata ellenségeskedés az Isten ellen. Róma 8, 7. A nagyapa Jemini = jobbkéz felőli. Abban a hiszemben van, olyan hívő, aki a jobbkéz felől van, erre büszke. Ez a hívőgög — mégiscsak több vagyok, mint a többiek.

Ezzel a göggel szemben csak egy Ehud veheti fel a harcot; balkezes tehát vele szemben van az ál-jobbkéz. Ehud jelentése: erős, gyors, rendületlen, szilárd, buzgó, férfias. Szívós küzdelemre van szükség, és az Ige kardja kell ide, amiről a Zsidó levél 4, 12 szól. Eglon a felházban, a harmadik szinten trónol, ahol a szellemnek a helye van, és ahol az imádkozásnak az alkalma lenne. Pontosan oda telepedett be a gög. Kemény fellépés, az Ige ereje tudja csak leszúrni a bennem lévő gögöt.

De még akkor is, ha esetleg hajlandóságot mutat a munkálkodásra, még azután is sok hazugsággal, tévedéssel kell megbirkózni. Pl. Miért álltok itt tétlenül? Mert senki sem fogadott meg minket: nem vagyok elég képzett stb. Ez nem létezik, mert az „akadémiai professzor” Nikodémusnál már nem lehet tudatlanabb senki, mert azt sem tudja, hogy az ember hármas lény. De Nikodémus tudta, hogy kihez kell fordulni segítségért, tudta, „hogy Istentől jöttél tanítóul”, azután megtapasztalta, hogy „egy a ti tanító Mesteretek”. Mát. 23, 10 (doktor = tanító). Azt is megtapasztalta, hogy „Ama napon mindnyájan Istentől tanítottak lesztek. János 6, 45. Ama nap — ez nem a végítélet napja, hanem a Krisztusban való új teremtésnek a napja. Ez sorrendben a nyolcadik nap, ez az a második sabbát, amiről a 48. Zsoltár szól. Mi az Ő sabbátjára vágyódunk, a benne való békességre, ahol Ő az egyedüli Tanító.

A sabbát helyreállítása

„Szorongatottságodban segítségül hívtál engem és én megszabadítottalak, megmentettelek, védelmembe vettelek téged. Akkor is meghallottalak s figyeltem rád, amikor hirtelen szélvihar tört rád, — bensődben támadt vihar, amelyről rajtad kívül senki sem tudott. Megvizsgáltalak és próbára tettelek téged az ellenmondások vizénél, 2. Móz. 17, 7., amikor ellenkeztél velem. Zsolt. 81, 8.

Istennek nagy irgalma, hogy amit mi tönkretettünk önmagunkban, azt Ő hajlandó helyrehozni. Sőt, az is csak az Úrnak nagy irgalma, hogy még nincsen végünk. Jer. sir. 3. 22—23. Nem hagyott bennünket végképpen a halálban, hanem az Őbenne lévő élet ereje a mi halott bensőnket is „rezgésbe hozza”, megeleveníti. Azt tanácsolja: „Fogadjátok be a „zsoltárt”, vegyétek át az Ő rezdülését, ami életre indíthat titeket és adjátok meg, viszonzátok a kézi ütésű dobbal, vagyis törvényszerű cselekvéssel; nyújtátok a felvidítő húros hangszer rezdülését szelíd, lágy zengéssel.” Zsolt. 81, 3.

A zsoltár szó a görög szállóigéből származik. Jelentése: a hűrt kézzel pengetni, rezgésbe hozni. A kézmozdulat, a rezgés, az érzelmi, indulati tényekre mutat, végeredményben az életrezgés beindítása.

Erről bővebben a „Tudom honnan jöttem”... c. írásunk szól. — A kézi ütésű dob a cselekvés törvényszerűségére mutat, ez adja a ritmust; a hetes ritmus is ilyen.

Ahhoz azonban, hogy a mennyei Atya elvégezhesse az Ő gyógyító munkáját, ahhoz egy „beteg” is kell, aki a saját baját és bűnét ismeri, beismeri, vállalja. (Ézs. 57, 10, Ján. 9, 41.) A bűn esetében az ember nemcsak a munkaszeretetet veszítette el, hanem a felelősségérzetét is. Édenben senki nem vállalta a bűnt; az ember azzal védekezik: az asszony adott nekem; az asszony: a kígyó csalt meg engem. Rögtön megtalálták a hazug megoldást és elbújtak a tömegben: és elrejtőzék az ember és az ő felesége az Úr Isten elől a kert fái között. I. Móz. 3, 8. Feltalálták a kollektív felelősséget, ami egyenlő az abszolút felelőtleniséggel. Ezt csak Bábelben — az evilági gondolkodásmódban — lehet elsűtni, mert ott kollektív felelősség van. Isten világában egyéni felelősség van, ami elkerülhetetlen, mert a számonkérés, a felelősségre vonás is egyéni; csak egy sáfárt számoltatnak el egyszerre.

Természetesen, itt a földön is megvan a „tökéletes mentség”: az őszülők olyan súlyosan vétkeztek, hogy az minden emberre elhatott, és a sok milliárd ember nem győzi levelezekelni azt, amit az „első emberpár” vétett. Hát lehet képzelni ekkora igazságtalanságot egy Atya részéről, hogy két ember vétke miatt az egész embervilágot sújtsa?! Ez teljesen lehetetlen.

Pedig a kijelentés nagyon világosan feltárja az egyéni felelősséget. Nemcsak az Ezékiel 18. fejezete tárja ezt fel részletesen, de a Szentírásban ez mindenütt így olvasható. Pl. a Róma 5, 12. Annak okáért, mivelhogy az egyes egyéni emberen keresztül jött be a bűn a világba, és a bűn által a halál, ennek következtében a halál minden egyes emberre elhatott, mivel mindnyájan vétkeztek.

A Megváltó is minden egyes emberért egy teljes életet adott, hogy azoknak élete legyen. A 2. Kor. 5, 16-ban is ezt a logikus következtetést olvashatjuk: „és azért halt meg mindenkiért, hogy akik élnek, ezután ne maguknak éljenek, hanem annak, aki értük — az ő érdekükben — meghalt és feltámasztatott.” Az is tény, hogy a Bárány megáldoztatott a világ levettetése előtt. Jel. 13, 8. Tehát a halál vállalása már ott megtörtént, és itt a földön, a kereszten testiképpen is megtörtént.

Ha most ezek után megkérdezzük a keresztyényeket, hogy ki a felelős a Messiás váltságahaláláért, gyakorlatilag a megfeszítésért, akkor minden felelősséget elhárítanak magukról. — Ezt áthárítják a régi jeruzsálemi zsidókra, holott a kivégzést egy római százados vezette le, római katonákkal, római módon. A zsidók megkövezték

volna Jézust. Azzal is lehet érvelni, hogy ők kiáltották a „feszítsd meg”-et. A Szentírás viszont felsorolja az akkor Jeruzsálemben lévőket, ahol is képviselte magát az emberiségnek minden ágazata, minden színe: párhúsok, médek, elamiták, Mezopotámia, Júdea, Kappadókia, Pontus, Ázsia, Frígia, Pamfilia, Egyiptom, Líbia népei, rómaiak, krétaiak, arabok... De ne a térkép alapján akarjuk ezt megállapítani. Nem az a döntő, hogy milyen nyelven kiáltottak, hanem kinek a bűnei kiáltottak, hatottak az égis. — Ez egyéni ügy, egyénileg vagyok felelős ezért. Ha vallom, hogy értem, az én érdekemben is meghalt, akkor az is tény, hogy én adtam erre okot, alapot. Péter apostol pünkösdi beszéde minden e világba beszülett embernek szól — nemcsak az akkor hallgatóként jelenlevő minden népnek. Mindenkinek szól ez: Azt, aki Istennek elvégzett tanácsából és rendeléséből adatott, megragadván gonosz kezeitekkel keresztfára feszítve megöltétek. — Csel. 2, 23.

— Addig nem lehet nyugalom, sabbátom, amíg Ő nem adhat nékem megbánást e felett és bűnök bocsánatát. — Csel. 5, 31. — Ez nem vitatéma, hanem szívügy, hogy megbékélhessek az Atyával és az Atya is velem. Péter pünkösdi igehirdetése minden embernek szól: Térjétek meg, és keresztelkedjétek meg mindnyájan a Jézus Krisztusnak a nevében, a bűnök bocsánatára, és veszitek a Szentlélek ajándékát.” Csel. 2, 37—39. Ez a bűn feletti megkeseredés teszi lehetővé a mennyei Magnak a fogadását. Ez az ígéret minden embernek szól. Péter így folytatja: Mert néktek lett ez az ígéret, és a ti gyermekeiteknek és mindazoknak, akik messze vannak, valakiket csak elhív magának az Úr, a mi Istenünk. — Így építheti belénk újra a mi harmadik tényezőnket, a szellem valóságát. Az új teremtésben így áll helyre ismét az Isten hasonlatossága az emberben. — Ezek után amikor a szellem, a szív helyreáll (pünkösdi), akkor tudunk megint hinni, mert szívvel hiszünk az igazságosságra...”. Róm. 10, 10. „Hit nélkül pedig lehetetlen Istennek tetszeni...” Zsid. 11, 6. Minden, ami nem hitből van, bűn az. Róma 14, 23.

Fel kell hagynunk a felelőtlenséggel, hogy eljussunk oda: Atyám én vétkeztem az égben Teellened... Ez a belátás, ez a megbánás ez már alázat. Ilyen az Izráel megbánása, bűnbánata, ami különbözik minden idegen népétől. Izráel bánata, hogy elhagytuk az atyai házat, az élő vizek forrását. Jer. 2, 13. Ez az a sok, tízezer talentomnyi adósság. Máté 18, 23—24. Az idegen népek a földi kis vétkeiket sorolják el. Az Izráel azt bánja, amit az isteni rend ellen vétett, hogy megrontotta a törvényes rendet, az

örök törvényt. Tehát megrontották az Isten sabbátját. Olvassuk hát el a Neh. 9, 1—3-at.

„És azon a napon, annak a hónapnak 24. napján az Izráel fiai egymással szoros kapcsolatba kerültek a bűjtölésben, darócruhába öltözöttek, fejükön hamuval. És az Izráel fiai elhatárolták magukat minden idegenek fiaitól, és ezáltal *megkülönböztették magukat* azoktól, és határozottan talpra álltak, s megvallották, szóval is kimondták az ő bűneiket és az ő atyáiknak a törvénytelenégeit. Mindnyájan a helyükre állottak, ki-ki a maga helyére s az ő Uruk Istenük törvényének a könyvében felismerték s elismerték bűneiket, és azokat folyamatosan elmondták az Úrnak, majd pedig leborulva imádták az Ő Urukát Istenüket.”

Hogyan jut el az Izráel erre a megbánásra. Tudjuk, hogy Isten adja az Izráelnek a bánatot, de honnan, miből? Abból a bánatból ad ami az atyai házban, az Atya szívében van. „És kiöntöm a Dávid házára és Jeru-salem lakosaira a kegyelemnek és könyörületességnek szellemét és reám tekintenek majd, mint akivel szemben nagyon csúnyán elragadtatták magukat, mint akin súlyos sebeket ütnek majd, mint a nagyon Szeretetten és olyan mély fájdalommal szomorítatnak majd meg, amilyen az elsőszülött fiúnak az elvesztése miatt van.” Zak. 12, 10.

Ez az Atya bánata, aki az Elsőszülöttet siratja. Az Elsőszülött miattam is meghalt. Akit megérint az Atya bánata, amit éppen ömiatta érez, az nem bírja ki ezt a fájdalmat; vágyakozni fog haza, hogy rendezhesse ezt az ügyet, hogy elnyerhesse bűnei bocsánatát. Akkor fog csak lenyugodni, ha neki is mondhatja az Atya: Ez az én fiam meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott. Kezdenék azért vigadni (Luk. 15, 24.), az egész menny örül, és ez az öröm lesugárzik a földre, az emberre.

Amikor Ő arra szólít fel: Emlékezzél azért, honnét estél ki, Jel. 2, 5., akkor Ő átsegíti az emlékezésünket a múlandóság határán. Zsolt. 119, 147—148. „Megvolt az előérzetem a láthatatlan dolgokban, megéreztem a bekövetkezendőket s ezért segítségért kiáltottam Hozzád, s egyedül csak a Te ígédben bizakodtam, reménykedtem. — Ráéreztek szemeim a „má”-nak az előzményeire, megláttam a földi lét előtti, az eleve történeteket, hogy elmélyedhessek a Te ígédben, hogy azt gondosan magamévá tehessem.”

A görögök kilenc érzékszervet tartottak számon. — Ezek között szerepel a ráérzés, a megérzés. A német nyelv ezt úgy fejezi

ki: Ahnungsvermögen. Vitán felül álló tény, hogy Isten az embert az emlékezés fonalán vissza tudja vezetni az Édenig, a bűnesetig, ahogy ezt Pál apostol a Róma 7-ben érthetően leírja. Ez nem valami misztikus elképzelés, hanem megtapasztalás. — Így tud adni az Atya valódi megbánást és a bűnök bocsánatát. Így jön meg a lenyugvás, a megbékélés, a sabbát állapota. — A mennynek az egy megtérő feletti öröme lesugárzik a földre és itt az örömkönnnyek harmatcseppjén megtörve szivárványként beszél az Atya megbékéléséről.

Helyreáll a sabbát.

A második sabbát

„Ne emlékezzetek az elsőkről, s a régieket számításba se vegyétek, azok szóba se jöhetnek. Lássátok meg, hogy én majd újakat készítek és ezek már most a jelenben megmutatkoznak, létrejönnek és ti ezeket majd felismeritek és megértitek. Ézs. 43, 18—19.

Ismert tény, hogy Isten az ember által tönkretett teremtetést helyrehozza, újjáteszi. Ez az új teremtetés. Új szövetséget ad a Krisztus vérében. I. Kor. 11, 25. Új embert terem romolhatatlan Magból az Isten élő Igéje által. I. Pét. 1, 23. Új eget, új földet hoz létre. 2. Pét. 3, 13. Új Jero-salemet ad. Jel. 3, 12. Amikor azt kérdezzük, miként, hogyan lesznek meg mindezek. Erre az Írás ad nekünk feleletet: „Azért ha valaki Krisztusban van, új teremtetés az: a régiek elmúltak, lásd meg újjá lett minden.” 2. Kor. 5, 17.

Amikor az Úr feltámadott, akkor lépett be az új teremtetés a mi világunkba. Az irgalmasságnak hatalmas ténye ez; ezzel köszöntötték egymást az első keresztyének: Az Úr feltámadott! Véget ért a régi hét — amit az ember önmagában megrontott és belépett az új hét a feltámadás napjával. A hét nap után a feltámadás a nyolcadik nap. Ez az új hét, az új teremtetés. A nyolcadik napon történt a Jézus körülmetélése és az első keresztyének tudták, hogy ez az új Kezdet, így lett ebből az újév napja. Ez a polgári újév. Ez nem a testi születésnap, hanem a Krisztus születésnapja. — A Jézus a testi, az Embernek Fia. Ez a karácsony. — A körülmetélés az új embert jelzi. Itt egy új világkorszak kezdődik.

Ezért a keresztyén világ itt kezdi az időszámítást. Itt kezdődik számukra az élet. — Ez is tudatos valami, nem véletlen.

A magasabb „nyolcas” a feltámadás, az Úrnak az „új”, kedves esztendeje.

Itt jön meg az új sabbát. Az előző nap az még a régi hét, a régi sabbát, és amikor ez véget ér, akkor virrad az új sabbát. Így van megírva: Opsze de sabbaton té epifauskousé eis mian sabbaton... A sabbát végén az (új) sabbát első napjára virradólag... — így kezdődik a feltámadás leírása. Máté 28, 1. Ez az a második sabbát, a helyreállított sabbát. A napok elnevezése szerint ez vasárnap. Ez emlékeztet bennünket Isten valódi sabbátjára. Ez a kifejezés ismeretlen előttünk. Ezt csak az eredeti görög nyelvű Szentírásban olvashatjuk. De az isteni rendben az törvényszerű, így tökéletes; a régiek elmúltak, imé újjá lett minden! A sabbát is. — Ha ezt nem vesszük tudomásul, ha ezt nem tesszük magunkévá, akkor ezáltal elutasítjuk az új teremtetést, az új embert. Nem szabad arra gondolni, hogy ez csak üres forma; ez az Isten rendje. Az első keresztyének jól tudták, hogy miért lett számukra a nyolcadik nap vasárnap a sabbát. Ez nem egy véletlen felcserélés, hanem törvényszerű rend. Ha ezt nem ismerjük fel, akkor nem értjük Isten rendelkezését.

Az új teremtetés nem azt jelenti, hogy a személyt kell kicserélni, hanem csak a lényét, a természetét. Isten mindent megadott ahhoz, hogy mi isteni természet részeseivé lehessünk. Általános tapasztalat, hogy a természetet soha semmiképpen nem lehet megváltoztatni. Közismert a római közmondás: Űzd ki bár a természetet vasvillával, mégis visszatér.

Egyetlen mód van a természet megváltoztatására, és ez az oltás törvénye; ha a vadalanysba nemes magot oltanak törvényszerű módon, akkor abból egy egészen más fa lesz. — Isten ezt a csodálatos változást az emberen is el tudja végezni. Erről szól a Róma 11, 17—24. A kitört vadágat a szelíd fa táplálja, és felülről rüggyel be is oltja. — Az embertől csak azt várja el: Szelídséggel fogadjátok be (foganjátok) a beoltott igét. Jak. 1, 21.

A beoltott fa viszont képtelen lesz romlott gyümölcsöt teremni. Senki sem cselekszik bünt, aki az Istenből született, mert benne marad annak magva, és nem cselekedhet bünt, mivelhogy az Istenből született. I. Ján. 3, 9.

Így épül be az immunrendszer az új emberbe. A beoltott Mag képtelen romlott gyümölcsöt teremni. Természetesen még több tényező kell ennek beépítéséhez: Fel kell menni Óvele Jerou-

solúma-ba, ott Vele együtt kell sokat szenvedni, szégyent, gyalá-
zatot, halált, végül Vele együtt feltámadni. Ez mind hozzátartozik
az immunrendszerhez. Tehát a szégyen. Nem mások szégyenítenek
meg, hanem a saját szégyenem borul rám. Egy példát had mond-
jak el erre. Régen megszakadt egy barátommal a kapcsolat; el-
jött, hogy bocsánatot kérjen és megbéküljön. Eszembe jutott, hogy
én is megbántottam őt annak idején, és nagyon elszégyelltem
magam. Ez a szégyen nagyon belém égett, annyira, hogy képtelen
lennék még egyszer megbántani, — de nemcsak őt, mást sem.
Isten őrizzen ettől! — Isten a jóságával szégyenít meg és indít
megbánásra. Róma 2, 4. Nagy irgalmassággal, atyai jósággal építi
belénk észrevétlenül az immunrendszert. — Azért értjük ezt meg
nehezen, mert mi azt szeretnénk, ha ez percek alatt menne végbe.
De addig még sokat kell szenvedni.

S ha ez beépül, akkor már nincs az a külső hatalom, ami el-
tudna szakítani a Krisztus szerelmétől. Róma 8, 35—39.

Hát így néz ki a második sabbát, amiről a Zsolt. 48. szól.

1. „Ünnepi híradásnak zsoltára a Kóré fiai részére. A máso-
dik sabbát céljára.”

3. „Abban találja jótetszését az „egész földben”, hogy minden-
kor felszabadult, túláradó örömet gyökereztet belé (ti. a föld-
emberbe), ezzel erősíti, így ad annak erőt, cselekvőképességet.
Sión magaslatai az „északiaknak” a sötétségben lévőknek táma-
szai — a nagy királynak városa.”

Prosabbaton. Ilyen is van, erre is szükségünk van.
Magyarul úgy mondhatnánk, hogy a sabbát előzetese. Erről ol-
vashatunk a 92. és 93. zsoltárban. A sabbát helyrehozatalának is
van előmunkálata, miként a magvetésnek is van előkészülete: őszi
szántás, kemény fagyok által porhanyósítás, boronálás. Amikor a
megbánás ekéje felhasította már a köszívnek a kemény kergét,
akkor az Úr elveszi a köszívet, és érző hússzívet ad helyébe; ami
a kötáblákra volt felírva, azt most beírja a szívnek hústábláira.

Előzetesen érkezik egy levél az Atyától: Édes fiam! Örökké-
való szeretettel szerettelek téged. Azért terjesztettem ki reád az
én irgalmasságomat. (Jer. 31, 3.) Ne félj, mert a magam számára
megváltottalak téged, váltságdíj lefizetésével és elhívtalak téged a
te neveden, te az enyém vagy.” Ézs. 43, 1. A prosabbát éppen a
váltságdíj lefizetését tárja elénk. A prosabbát görögül para-
skei é = péntek = felkészítés, egészség helyreállítása, erőgyűjtés.

Így olvassuk ezt a Márk 15, 42-ben: És mikor immár este lett, mivelhogy péntek volt (paraskeüé), azaz, szombat előtt való nap.

Péntek, az elősabbát, a megváltás napja. Váltásdíj-fizetés vérről.

Szombat, az első sabbát a halott állapot napja, amikor belement a Megváltó a halálba, hogy kiszabadítsa a bűn halálában lévő embert a halálból.

Vasárnap: A feltámadás, az új teremtes napja; ez a második sabbát.

A 93. Zsoltár szövege:

1. A sabbátot megelőző napra, v.-i. a helyrehozatalnak, az előkészületnek, az erőgyűjtésnek a napjára; mert ismét betelepített a föld lakosokkal. Éneknek, életmód-folytatásnak értelmes beszéde a Dávid részére. (Ez csak az eredeti görög szövegben van meg.)

Az Úr uralkodik, királyi módon gyakorolja uralmát; fenséges méltóságot, derekas, tökéletes rátermettséget öltött magára. Erőt, képességet vett magára. Felövezte magát, cselekvésre készséges lett. Megszilárdította a földet, az emberek lakóhelyét, hogy az meg ne rendüljön, meg ne inogjon.

2. Attól fogva fennáll a Te számollyal ellátott ülőszéked. Öröktől fogva Te VAGY.

3. A folyamok gögösen felemelkedtek, feltölték magukat, oh Uram, nagyon felemelték a hangjukat a folyók (nagy duma, üres beszéd).

4. A sok vizeknek morajlásától csodálatosak a tengernek hullámai, de valóban az Úr a csodálatos a legmagasságosakban.

5. A te bizonyágaidban odaadóan hittek, a te megbizonyításaidba vetették bizodalmodukat. A te házadhoz a szentség, a megszentelés illik, napoknak hosszaiig, örökké.

A lényeg: az Úr uralkodik. Ahol Ő az Úr, ott minden tökéletes rendben van.

A 92. Zsoltár szintén a prosabbatról szól, és beleér a sabbátba.

14. v. „Akik így begyökereztek, magukat beplántálták az Úrnak a házába, azok a mi Istenünknek tágas előkertjében felvirulnak majd és minden jó erővel feltöltődnek.”

A gyógyító

„És lásd ott volt egy elszáradt kezű ember. És megkérdezték Őt mondván: Vajjon szabad-e sabbátnapon gyógyítani? hogy vádolhassák Őt és mindenért Őt lehessen hibáztatni.” Máté 12, 10.

A prosabbaton a görög paraskeüé jelentésében az is szerepel: az egészség helyreállítása. E szerint a sabbát egyenlő a teljes egészséges állapottal. Isten csak ép, egészséges egyéneket teremtett, és a betegséget, s annak következményét a halált, az ördög hurcolta be. Betegség és halál az ördög kelléktárába tartozik. A törvénytelenséggel együtt jár az erőtlenség — elszáradt kéz — levertség, bénaság, vakság, süketség, poklosság. Ez mind egy forrásból származik, táplálkozik, és pedig az ördögből. Ez jelenti együttesen a sabbát megrontását az emberben. Viszont a gyógyítás a sabbát helyreállítását jelenti, a gyógyult állapot pedig ebben a vonatkozásban maga a sabbát. Ezért végezte az Úr sabbátnapon a gyógyítást, amit következetesen félreértettek; mindig a sabbát megrontásával vádolták; Azt, aki maga az új teremtés, maga a „második” sabbát. Az evangéliumokban leírt gyógyítási történetek csak jelek, amelyek az igazi gyógyításra, a valódi Gyógyítóra mutatnak, „Én vagyok a te Gyógyítód.”. 2. Móz. 15, 25. Ő gyökerezen gyógyít, a bajok gyökeréig megy, amit a jeruzsálemi bevonulással értet meg. Bemutatja „programját”. Lásd meg a te királyod, „uralkodód” alázatosan, szelíden jön és teherhordó számaron.

Tőlem tanuljátok meg, hogy én szelíd és alázatos vagyok. Ha a gyógyítás programja az alázat és szelídség, abból következtetni lehet, hogy ennek az ellentéte a felfúvzkodott gőg, a beképzeltség, ami elvadítja, megvadítja az embert. Tehát, a gyógyítandó alapbaj a gőg, a felfúvzkodottság.

Az Édenbe a vadak támadták az embert, és a mezei vadak közül a kígyó volt a legravaszabb, ő tudott a hazugsággal a legjobban bánni. I. Móz. 3, 1.

Amikor az Isten népe megy az ígéret földje felé, ezekkel az „ellenségekkel” meg kell ütköznie, ezek felett győzelemre kell jutni. Tulajdonképpen csak egy ellenségünk van: A ti ellenségeitek az ördög (I. Pét. 5, 8), s ennek eszköze a halál az utolsó ellenség. A másik ember nem ellenség, hanem atyafi, felebarát. — Amikor háborút, csatát kell vívni az ördög fertőzése ellen, akkor ezekben a csatákban egy-egy nép és annak királya mindig valamilyen bűnnek a megszemélyesítője. Pl. a bennem lévő gőgnek a legyőzése az nem valami vérengzés; vagy a gonosz elleni biztatás az nem háborús uszítás, sőt, ellenkezőleg, gyógyítás.

Ezt sokan félreértik, és úgy tekintik az Ótestamentum történeteit, mint valami háborús könyvet. Pedig éppen az ellenkezőjét műveli, a háborúságot szünteti meg, mert ahol gőg, felfűvalkodottság, irigység, rosszindulat van, ott egészen biztosan háborúság van. Békesség csak ott lehet, ahol a bűnből a kiutat megtalálták. És az Úr maga a kiút. A Mózes II. könyve, az Exhodos = kiút könyve; kiút az evilágból, kiút a gonoszból. — Pl. a kutatóorvos hadat üzen, a gyógyszerész már hadat indít a baktériumok és vírusok ellen; de ezért nem lehet őket háborús uszítással vádolni. Ez a belső ember esetében is fennáll.

Nézzünk néhány jelenetet ebből a harcból. Jerikó neve: geny-nyes fekély, romlás városa, lakói rablók, akik kifosztják az aláfelé menő embert. Arra emlékezünk, hogy kürtszóra, imádságos könyörgésre a hetedik napon a sabbát napján leomlottak Jerikó falai. Józsué 6, 1—27. De hát, ott előzmények is vannak, a sabbátnak előzetese is van. Előzetesen legyőzték az Emóreusok két királyát, Szihont és Og-ot. Nézzük hát, kik ezek?

Ezek az első ellenfelek, akikkel meg kell vívni, már az ígéret földje felé való indulásnál, hiszen ezek okozták a bajt a bűnesetben, sőt, itt ebben a világban is ugyanazok a „kórokozók” szerepelnek. Minden gyógyítás a bajmegállapítással kezdődik. Ezt a sorrendet látjuk az Isten gyógyító munkájában is. A legelső levél a Római levél, és ennek az első fejezete a bajmegállapítást, a helyes diagnózist tárja fel. Ezt nem mi állapítjuk meg, hanem maga az Úr ismerteti ezt meg mindenkivel. Ő részletesen mutat rá a bajokra. Most csak egy mondatot idézünk: Magukat bölcseknek vallván, megbolondultak. Róm. 1, 22. Kell-e ennél nagyobb gőg,

mint amikor a parány erőtelén ember az egyedül bölcs Isten művét bírálja, megveti: Nem jó az, ahogyan az Isten megteremtett engem, de most sem jó, amit csinál. Hát ehhez bolondnak kell lenni, hogy így lásson valaki. — Emóránthésán = megbolondultak; mórosz = bolond. Ez az Emóreusok földje. És ezzel meg is érkeztünk gyógyászati könyvünkhöz, az Ótestamentumhoz. Ez ugyanis egész aprólékos részletezéssel feltárja a belső bajokat, és egyben pontosan megadja a gyógyymódot is.

Nézzük az első kettőt: az emóreusok két királya, Szihon és Óg. Szihon = nagy, arcátlan, vakmerő. ÓG = hosszú nyakú, óriás. — Ez Básán királya, ami része a megbolondultságnak. Básán = eredményes, sikeres. Tehát a megbolondult ember nem tud hová lenni a maga nagyságával, fölényével; emellett eredményeket, sikereket könyvel el magának.

Hesbonban lakik = az ő saját erődjében.

Hesbon = erőd, erődítmény. Különösen akkor veszélyes ez, amikor lelki, szellemi vonalon érvényesül ez a nagyság, nagyozolás; elméletileg már sokat tud a Szentírásból, emiatt fölényt érez másokkal szemben. Józs. 2. 10. Különös veszélyt jelent a kijelentés nagysága, ami könnyen elbizakodásba, s így végveszedelembé vihet. Isten népe ezek felett győzelmet aratott, ami hatalmas dolgot jelent. — Egyébként Dávidnak is sikerült győzelmet aratnia az elbizakodás felett, amikor is Hadad-Ézer felett aratott győzelmet — 2. Sám. 8, 3—7 — ami azt jelenti, az én erőmben van a segítség.

Hadad = erő, képesség. Ézer = segítség. A törvénye ennek, hogy az én segítségem az Úrtól van. Az elbizakodott ember nem igényli az Úrnak a segítségét, maga oldja meg feladatait.

Amikor a Kánaán földjén lévő hat népről, máskor hét népről van szó, akiket legyőzött az Isten népe, ott sem emberek, népek leverése a lényeg, hanem a gonosz feletti győzelem. Ezek képek, amelyek kinagyítva, érthetően mutatják meg nekünk ezt a belső harcot. Ilyen képletesen egy kisgyermek is megértheti ezt. Tehát nem háborúzásokról van szó, hanem a gonosz megfojtásáról magamban, hogy békességre juthassak, folyhasson a munka, és így beálljon szívemben, életemben a sabbát. — Az ne zavarjon meg bennünket, hogy az idegen népek egyszer hatan szerepelnek, máskor heten. Tulajdonképpen a gonosz az 6, hiányzik belőle az EGY, amivel hét lenne. De sokszor kijátszva magát hétnek, szentnek, mintha Isten népe lenne; ez a képmutatás.

Itt fel kell tenni a kérdést, egyáltalán, hogy kerültek az ígér-
ret földjére idegen népek? Úgy, hogy az Isten népe elhagyta a
maga földjét, az élő vizek forrását — Jer. 2, 13. — és lementek
Egyiptomba, ezalatt beköltöztek helyükre idegen népek: az Isten-
től kapott eredeti jó adottságok helyébe a lezüllottság bajai, be-
tegségei vonultak be. Most ezzel nem tudunk itt részletesen fog-
lalkozni, csak egészen rövid vázlatban adhatunk ízelítőt ebből a
Károlyi-fordítás szerint. Minden idegen nép egy-egy bajt szim-
bolizál. Józsué 3, 10-ben a hét nép szerepel.

Kananeus = sötét színű, aki felett lement a nap. A bűn-
esetkor bealkonyodott az ember felett „hűvös alkonyat” állt be.
Az ember elvesztette a világosságot, az első szeretet melegét. Az
emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot.
Ján. 3, 19.

Khitteus = „élet hordozója”. Chiv = élni, Cheva —
Éva = élet. De ez nem valóság. Az a neved, hogy élsz és halott
vagy. Jel. 3, 1. Ebből a „hívó” beképzeltségből kijutni kemény
csatát jelent, mert mi a biológiai életfolyamatot is már valóságos
életnek minősítjük, holott nem az, hiszen múlandó.

Perizeus = olyan település, amelyet nem vesz körül védő
fal; tehát nem vár. Hiányzik az Isten, aki oltalom és erős vár. —
Ez tehát falu, ami az elterültséget, levertséget jelképezi.

Girgázeus = ez a földállapotot jelenti. A bűnesetben a
magasabb rendű lényből kiment a „tűz”, és így „föld”-állapotba
került. Ádám azt jelenti: föld. A föld önmagából nem tud ki-
hozni semmi jót, csak ha mag kerül belé, az tud valami jót ki-
hozni belőle. Prédikátor 1, 4. A föld önmagában mindig föld ma-
rad. Nagy baj, ha az ember mindig csak a földiekkel törődik.
Fil. 3, 18—21.

Emóreus = móros. A megbolondultság állapota. Erről már
szóltunk. Ez összetéveszti a mennyei örök kincseket a múlandó
javakkal.

Jebuzeus = aki a maga szemében igaz. Ez a bajok csú-
csa, mert ez a fenti hat bajra még büszke is.

Ezek a „népek jelentik a mi belső bajainkat, amelyek ellen
kemény csatákat vívhatunk. Az Ótestamentum szemléletesen mu-
tatja be ezeket a harcokat, ezek jelentik a hat-hét bajt, ami a
szívünket betölti, és ezt a hat népet — amely néha hétnek játsz-

sza meg magát — kemény harcok árán lehet kiűzni Isten ereje által a szívünkből. Nem is megy ez egyszerre, de Isten állandóan tanácsol és segít is. (Pl. 2. Móz. 3, 8. hat nép. Józs. 3, 10. hét nép.)

1. „A végnek a céljára, a kíváncsú vég elérésére; az Isten népének (laosz) érdekében, amely a szentektől, a szenteknek közösségétől eltávolodott. A Dávid számára kőbe vésett felírásként emlékeztetőül arra, amikor az idegen népek (filiszteusok) kezébe esett Gáthban. (Gáth = meghátrálás, kapkodás, 2. véletlen szerencse, amikor a véletlenre bízunk valamit.)

2. Könnyörülj rajtam Uram, mert ember (emberi mivoltom, emberi szempontok) letaposott engem; egész nap folyamán állandóan támadva, ellenem harcolva megszorongatott engem.

3. Valósággal letiportak engem az én ellenségeim egész nap-hosszat, mert állandóan sokféle, s igen erős támadás ér engem a felfuvalkodás, a nagyvási mánia oldaláról.

4. Ez nap mint nap szorongat, nyugtalanít engem, de én mégis Tebenned bízom, reménykedem.” Zsolt. 56, 1—4.

Ígérete is van erre: Hatszor kivisz, kivezet téged szorongatottságodból, és a hetedikben soha többé nem érint már a gonosz. Jóh 5, 19.

Persze, ez sem pillanat műve, hanem hosszú, szívós, kitartó harc.

A gonosz elleni harcot szemléletesen mutatja be nekünk az Ótestamentum, ami egyáltalán nem a háborúkra uszít, hanem az ígéret földjére mutat, ahol majd igazságosság lakozik, aminek velejárója a békesség. Ennek a harcnak a vége az örök sabbát. Isten ehhez a harchoz segítségét is ígéri: Hatszor kivisz, kivezet téged szorongatottságodból és a hetedikben soha többé nem érint már a gonosz. Jóh. 5, 19. (Hat-hét nép = hat-hét baj.)

Örök sabbát

„Sabbatok sabbátja — a legszen-
tebb sabbat — ez lesz néktek a
helyreállításnak az ideje, a teljes
lenyugvás; azért alázzátok meg a ti
lelkeiteket, bensőtöket; ez örökké-
való törvényszerű rend. 3. Móz.
16, 31.

Ez a fejezet a nagy engesztelő áldozatról szól, ami a Meg-
váltó áldozatára mutat. A Krisztus áldozata, halála, feltámadása
adja a nagy, örökkévaló sabbátot.

Elöljárójában hivatkozunk a „Tudom honnan jöttem és hová
megyek” c. írásunkra, ahol az Ige erejéről, a Magról, az Élet
forrásáról olvashatunk. Ennek alapján megérthetjük az Ige lé-
nyegét, erejét. A tökéletes törvény, a törvényszerűségek ismereté-
vel kapcsolatban ide kívánczik még egy idézet: „A modern em-
ber tévedése abban áll, hogy a bölcsességet föláldozta a tudomá-
nyért, ahelyett, hogy egyesítette volna a kettőt.” (Dabóczi Mária:
Mi az ember? 8. old.) Amikor az istenfélelem a természettudo-
mánnyal, a törvényismerettel egyesül, az bölcsesség. Istenfélelem
nélkül pedig lehet bölcsélet, bölcselkedés, ami üres marad, ami
„az emberi személy reménytelen elszigetelődését, magára hagyat-
ottságát eredményezte”. (Dabóczi M.)

Az igehirdetés nem bolondság, csak az emberek vélik annak.
Az is előfordulhat, hogy nem áll módjukban valóságos igehirde-
tést hallani, hanem csak szép szavakat hallanak, esetleg csiszolt,
jól felépített és érzelmi hűroknak hatásvadászatával telített, meg-
ható hittérítő beszédet észlelnek, s azzal megelégszenek.

Ez nem azonos az Isten Igéjével, amely telítve van Isten ere-
jével. Az emberi hangrezgés csak hordozója lehet az életrezgés-

nek. Ha nem Istentől indul ki a „hang”, ha abban nem az Ő ereje működik, akkor az csak hitető beszéd, munkátlan szó, ami nem végez el semmit. Az ilyen munkátlan, üres beszédért számot kell adni az ítélet napján. Máté 12, 36.

1. Kor. 2, 1—7:

1. „Én is mikor hozzátok mentem atyámfiái, nem mentem, hogy nagy ékesszólással, avagy bölcsességgel hirdessem néktek az Isten bizonyágtételét.

2. Mert nem végeztem, hogy egyébről tudjak ti köztetek, mint a Jézus Krisztusról, mégpedig mint megfeszítettről.

3. És én erőtlenség, félelem és nagy rettegés közt jelentem meg ti köztetek.

4. És az én beszédem és az én prédikálásom nem emberi bölcsességnak hitető beszédiben állott; hanem léleknek és erőnek megmutatásában:

5. Hogy a ti hitetek ne emberek bölcsességén, hanem Istennek erején nyugodjék.

6. Bölcsességet pedig a tökéletesek között szólunk; ámde nem e világnak, sem e világ veszendő fejedelmeinek bölcsességét;

7. Hanem Istennek titkon való bölcsességét szóljuk, azt az elrejtetett, melyet öröktől fogva elrendelt az Isten a mi dicsőségünkre.

Mi úgy ismerjük a teremtés történetét: „Kezdetben teremté Isten a mennyet és a földet.” Már másutt említettük, hogy a „kezdetben” kifejezés nem időhatározó. Eredeti szava arché = mag, kezdeményező erő, kezdés.

Isten megalkotta mindenneknek a magját, ami Őbelőle való, és azután minden magnak testet adott. Ez a csodálatos alkotóerő az Ő Igéje. Az új teremtés is ezzel indul: Kezdetben vala az Ige, és az Ige vala az Istennél, és Isten vala az Ige. (Nem „volt”; a vala a folyamatosságot fejezi ki.) Jn. 1, 1. — Tehát: A Magban teremtette, készítette Isten az eget és a földet. Az Ige magában hordozza az energiának minden cselekvőképességét: „Minden általa lett és nála nélkül semmi sem lett, ami lett.” De mi sem tudunk nélküle létezni, tevékenykedni: „Nálam nélkül semmit sem cselekedhettek.” Ján. 15, 5. Az anyagi világból vett hasonlattal ez

könnyen érthető: áramszolgáltatás nélkül egyetlen elektromos készülék sem tud működni. Ezt a lehetetlenséget, — ti. az áramszolgáltatás nélküli működtetést, csak a belső ember vonalán próbálják végrehajtani. Megpróbálnak erőt kifejteni anélkül, hogy erőt vételeznének. A magunk vélt erejével igyekszünk jót művelni, pedig tudjuk: nincsen erőnk nekünk. Azt is tudjuk, hogy övé minden hatalom, erő, képesség égen és földön. Ő benne jelent meg a Mag itt a földön, és Ő el is végez mindent az új teremtésben, hogy helyre álljon bennünk a „második sabbát”. Gal. 3, 19.

Amit magunkból nem tudunk létrehozni, azt Tőle vételezzhetjük. Ezt a vételezést az Írásban a lámbánó ige fejezi ki. Jelentése: igen gazdag = felfog, megért, magáévá tesz, Istentől vesz, szellemben észlel, megragad, megért. — Sok esetben helytelenül fordították. Pl. Aki kér, az mind kap. Itt nem felel meg ez a kifejezés, hogy „kap”, hanem az a helyes: venni, vételezni, ami megkívánja az ember aktivitását; vegye be, tegye magáévá, akarja bevenni a magot. A nagy tragédia éppen abban van, ha megvan a mód, a lehetőség az erővételre, és azt állapítja meg az Úr: te nem akartad! Csak Tőle vehetünk.

Ő felszólít erre: „Vegyetek, vételezzetek... bort és tejet, hogy a jót cselekedhessétek.” Ézs. 55, 1—3. Hallgassatok Őrá, hogy életet nyerhessetek Őtőle. A vételezés hallás útján történik, ezen a módon adja a Magot; Ő ad magot a magvetőnek. Más kép a kovász, ami ugyancsak mag — spóra — ezt is vételezi az asszony, vévén és három mérce lisztbe elegyíté. Hasonlatos a mustármaghoz, „melyet *vévén* az ember...”. Máté 13, 31—33. Ígérete is van ennek: Kérjete és vételezni fogtok. Ján. 16, 24. Ezt a törvényt Ő maga is betöltötte, amikor adta az Ő testét és véré, cselekvő erejét, hogy az övéi is képesek legyenek a cselekvésre: ezt cselekedjétek... *Vévén* a kenyeret — tehát előbb vételezte —, s úgy adta: Vegyétek, vételezzétek. Máté 26, 26. Sajnos, az ember erre nehezen áll rá; inkább hallgat emberi tanácsokra, emberi elgondolásokra: „Én az én Atyám nevében jöttem és nem vettetek be engem, ha más jönne a maga nevében, azt bevennétek.” Ján. 5, 43.

A lámbánó ige főneve is ismerős nekünk: l é m m á vagy l á m m á azt jelenti: vétel. A magyar nyelvű szövegben ezt úgy fordították: rajtam volt az Úrnak terhe (terhelés alatt állt). Leginkább Jeremiás könyvében olvassuk ezt, Jer. 23, 33—38. Nagyon bántó, hogy „Izráelben” ezt mellőzik, ti. a vételt. Betanulják egymás beszédeit, nem fontos nekik, hogy az Úrtól vegyék. Istennek

viszont fáj ez az állapot. „A próféták miatt megkeseredett az én szívem énbennem, minden csontom reszket... Jer. 23, 9. a jeruzsálemi (Jeru-sálém) prófétáktól ment ki az istentelenség minden földre. 15. v. az ő szívük látását szólják, nem az Úr szájából valót. 16. v. Egymás beszédeit lopják... 30. v. Kész beszédeket vesznek át, egymásnak eladják. — Félreértés ne essék, lehet, sőt kell egymástól tanulni, de nem a készet átvenni.

Igehirdetés csak az, amit az Úrtól vett közvetlenül, amikor „az Úr szája szólt”. Ehhez feltétlenül el kell olvasnunk a Jer. 23. fejezetét.

A tanítványok is erre akartak berendezkedni. Az Úr feltámadása után azonnal indulnak ketten Emmaus felé. A kettő itt nem létszámot jelent, hanem arra mutat, hogy mindnyájan lopásra akartak berendezkedni. Az egyik tanítvány neve: Kleopás = lopó. Kleptés = tolvaj.

Emmaus alapszava Oulámmáous „nem lámmá”-ra, felülről való vételre építők. Teljesen elég nekik a saját tudásuk, érzelmi világuk, a saját elképzeléseik. Emmaus 60 stadionra van Jeru-sálemtől. Ez bizonyítja, hogy a hatvanas állapotban vannak. Ez bizony jó messze van a hetvenestől. Maga az Úr hiányzik onnan, az EGY. Milyen nagy irgalom, hogy utánuk ment, hogy csatlakozott hozzájuk, és így nem maradtak a hatvanasban, hetvenesek lettek, v.-i. Isten népe e világban.

Ha Isten művében minden az Ige által épül fel, akkor nyilvánvaló, hogy Ő maga válogatja, sőt már a földre való beküldetés, bejövetel előtt kiválogatta magának az ő munkásait, tanítványait. Meg is mondta nekik: „Nem ti választottatok engem, én választottalak titeket.” Ján. 15, 16. — Ezeket fel is készíti tanítás által; tanítványokká teszi őket és a tanítványosítás feladatát bízva rájuk. Az Ő tanítása gyógyítást is jelent: Ma és holnap ördögöket űzők és gyógyítók, és harmadnapra befejezem. Luk. 13, 32.

Az egyházi esztendő második fél évét a Háromsági vasárnapok alkotják, amelyek a gyakorlati életet —, úgy is mondhatnánk az életgyakorlatot állítják helyre.

Eredetileg Trinitatis vasárnapoknak nevezték, magyarul hármassági vasárnapoknak; nem Szentháromsági vasárnapoknak. Ugyanis nem a Szentháromságot kell helyrehozni, hanem a megsérült hármasság embert. A bűnesetben az ember „leadta”, elvesztette az egyik oldalúságát, a szellemet és helyét — kívánsága sze-

rint — a Teremtőt kitöltötte a „hússal” (sarx), a megromlott emberi természettel. Így természetesen nem használható az Ő uralmában, mert ha hiányzik belőle, ill. nem működőképes a szellem, a belső ember, akit az Írás szívnek is nevez, akkor nem lehet annak közvetlen kapcsolatot fenntartani a mennyyel. Ugyanis szívvel hiszünk az igazságosságra... Fejjel nem lehet hinni. Ezért kezdi az Úr ezen a ponton a gyógyítást. Egy kitűnő ember, Nikodémus az első jelentkező. Az első háromsági vasárnapnak a rendelt alapigéje az ógyházi perikóparend szerint a Nikodémussal való beszélgetés. Ján. 3, 1—15. Nagy hiányérzet szorongatja a bensőjét, nem tud aludni, nem tud lenyugodni. Éjjel siet a Mesterhez. Az éjszaka a belsőben lévő sötétségről beszél. Semmi esetre nem gyávaság jele az éjszakai látogatás. Nikodémus végig nagyon bátran és határozottan viselkedett, és ahhoz is nagy bátorság kellett, hogy szembe nézzen önmagával, hogy vállalja hiányérzetét, tudatlanságát. „Te Izráel tanítója vagy” — ez magas kitüntetés, hisz Izráelben ősidőktől fogva olyan alapos tanítás, képzés folyt, gyermekkortól késő vénségig, amiről nekünk még halvány fogalmunk sincs. Nikodémus elérte a csúcst, a vén-séget. Tehát nem valami hathetes külföldi tanfolyamon szerezte a professzori rangot, mégis nagy hiányt érzett a bensejében. A Mester azonnal rámutat a bajra: a harmadik tényező hiányzik belőled! A harmadik tényező (a szellem) nélkül meg sem láthatja az Isten uralmát. — Ján. 3, 3.

A másik nélkülözhetetlen alaptörvényre is rámutat az Úr, és pedig arra, hogy az ember nem földi lény, nem innen van az élet-indulása, de lehet ismét mennyei állampolgársága.

Saját erőnkkel nem mehetünk fel a mennybe, de az Aki a mennyből szállott alá, az felviheti magával az övéit. A levélbeli igénk Róma 11, 33—36. csodálattal tölt meg, hiszen ez számunkra a legcsodálatosabb tény, hogy a hármasság ismét helyreállhat, hogy lehet felülről fogantatni, alkalmassá lenni Isten világára; hogy ismét hazakerülhetünk az atyai házba, ahol nagy nyugalom, békesség honol. Beteljesedik az ígélet: „Lesz az Isten népének sabbátja!” Sabbatismos. Ez a kifejezés a Szentírásban csak egyszer fordul elő a Zsid. 4, 9-ben. Az Ótestamentumban egyszer sem található. Ez arra mutat, hogy az örök sabbát csak a Krisztusban valósulhat meg. — A mózesi törvény is jelzi előre: az első nap is a nyugalom — sabbát — napja, és a nyolcadik nap is a nyugalom napja. A nyolcadik nap a Krisztusban való új teremtés „Napja”. Ez nem a mi naptárunk meghatározása, hanem a kijelentése; Isten „naptárában” nyolcadik nap. 3. Mózes 23, 39.

Nyilvánvaló, hogy az alvilág is beveti minden ravaszságát, hogy ezt megakadályozza, hogy ezt lehetetlenné tegye. Most is ugyanaz a módszere, ami volt az Édenben, a bűnesetkor, elragadni az emberek harmadik részét. A mostani első rohamban a tagadás szerepel: szellem nincs is, az csak afféle szektás egyének kitalálása, nem is érdemes ezzel foglalkozni. Jel. 8, 7—12. 9. 15. 18; és 12. 4. Így tönkreteszi az embert, de ha lehet, az „ég csillagait” is. Ezek aztán vallásoskodhatnak, nagy dolgokat művelhetnek, a végén érheti őket a nagy meglepetés: távozzatok innen, sohasem ismertelek titeket! — Soha nem vettétek a Magot, nem volt fogadás.

Van a sátánnak még biztosabb módszere; ha valakinek már annyira kell a szellem, és szeretné magát produkálni, hát küldenek az ördögök alulról való „szellemeket” tömegesen; Ezek azután remek produkciókat művelnek, csodákat is tesznek, pünkösdöt is csinálnak, de nem lesz köszönet ebben. Jel. 9, 1—11.

De akik az Ūrra várnak, azokhoz elküldi az ő Szellemét, a Szentleket, „aki által vesztek erőt”. Csel. 1, 8.

A szellem az, aki megelevenít. Végeredményben így találkozik az Atya az elveszett, halott állapotban lévő fiával a valódi pünkösdben, és ez a találkozás a megtaláltatást, a feltámadást jelenti a fiúnak. Luk. 15, 24. Itt kezdődik az „új ének”, amelynek jellemzője a szimfonésis és a tökéletes ritmus. Helyreáll a harmónia, az egybehangzás az Atya és fia között. Ennek lágy dallama kiszűrődik az atyai ház ablakán, és a kívül valók is meghallják, sőt, megérik a szeretetteljes kisugárzó erőnek a vonzását is, aminek nagyon nehéz ellenállni. A hazatért fiú bátyja ezt még nem élte át, soha nem volt elveszett, soha nem volt megbánás benne, ezért nem is vonzó számára az a harmónia, ami bentről hangzik. Sőt perlekedik, vitatkozik az Atyával, aki nem jól csinálja a mi dolgainkat. Az Atya kérleli, és most is kérlel bennünket, mindnyájunkat: Béküljete meg az Istennel!

Emlékeztető. Az Atya beépített a mi világunkba egy hatalmas „emlékoszlopot”, a hetedik napot (immár nyolcadik napot), ami szüntelenül arra emlékeztet, hogy van Isten népének sabbátja, sabbatismosa, vagyis teljes békesség, nyugalom, csendesség (földi viszonylatban pihenés). Ez nem csak a naptárunkban szerepel minden héten lángbetűkkel beírva, de minden magba is bele van építve a hetes ritmus. A tojás egy magsejt, keltetési ideje 3, 4, 5, 6 stb. hét. Testi életünk munkaritmusába is bele van

építve a hetes ritmus. Ezen a napon tegyük félre a múlandó munkánkat, és engedjük át teljesen az Ige munkája számára a teret. Ez az Úrnak a napja, amikor „építtessetek fel szent házzá”.

Ebbe a napba helyezte be az Úr az Ő Igéjének újjáteremtő munkáját. Próbálták sokszor kiiktatni a hetes ritmust, helyette beépíteni a tízest, de ez nem sikerült.

Most is ezt próbálja kiiktatni a rohanó ember a maga életrendetlenségéből, de súlyos kárát vallja. Telhetetlensége mindenét tönkreteszi. Nem elég neki a hat nap munkára, rohan tovább, megállás, szünet nélkül. Kell neki a 7. nap is a hajtásra. Isten nagyon óv a túlhajtástól, ami helyrehozhatatlan károkat okoz. A Szentírásnak egyik könyve csak erről a kérdéstről szól. Szeretnénk ennek az értelemszerű fordítását is egyszer kézbe adni. Ez is arra hívja fel a figyelmet:

Emlékezzél meg a sabbátnapról... Ez az emlékeztető könyv, amely a helyes életritmust tanítja, és minden aritmiától óv, ez a Prédikátor könyve.

Számunkra tehát az is lényeges, hogy komolyan vegyük az örök sabbátot, de annak emlékeztető jelét is, ami itt a földi létben nekünk adatott, v.-i. a feltámadás napját, a vasárnapot. Ez a kis írás is erre való emlékeztetőül készült.

Ötven évvel ezelőtti történet emléke háborog fel bennem. Késő éjjel érkezett az auschwitzi pályaudvarra a magyar halálvonat. Egy budafokvárosi mozdonyvezető szállt le fáradtan dohogó gépéről, amikor egy kilencéves lengyel kislány hozzárohant, és görcsösen átkarolta jobb lábát. Egy pillanat alatt döntött. Eszébe jutott, hogy ő gyermektelen, és hazaviszi a rémülettől megdermedt kislányt. A mozdony víztartálya adott rejtkehelyet. Sikerült hazahozni, és rejtélyes módon felnevelni. — Tudtommal, ez a nő ma is él Krakkóban.

Ugyancsak, mintegy ötven éve, arról álmodoztam, hogy írni kellene a Megváltó mentő szeretetéről. De betűről, írásról szó sem lehetett. Most fordult a helyzet —, írhatok, de csak magamnak. És berobogott egy „mozdony” a közöny éjszakájába.

Lehetővé vált a kiadás. Ezért küldhetem ezt a „levelet”, hát ha egyszer lesz valaki, akit ez a „mentőautó” kivihet a közöny poklából. Nagyobb veszély a hallatlan közöny éjszakája, mint az auschwitzi pokol; mert ebben örökre el lehet veszni.

Senkit sem érdekel, hogy honnan jött és hová megy. A Messiás egyedül maradt ebben. Ján. 8, 13.

A kis „mentőautó” készen áll, hogy elvigye az olvasót az Atyai Háznak boldog sabbátjába.

Kívánok mindenkinek boldog, örök sabbatot,

Testvéri köszöntéssel

Takács János

UTÓSZÓ

A Szentírás nyelve

Az eddigiek során, de már az előző írásunkban: „Tudom honnan jöttem és hová megyek” szövegében is több, egészen szokatlan kifejezés szerepelt, amelyek a mi magyar bibliaszövegünkben még nem találhatók. — Tudjuk jól, hogy Isten szól minden népnek, minden nyelven. Most a sugárfizika nyelvén beszél a mai embernek. A szokatlan kifejezések abból is erednek, hogy a bibliai idézeteket az eredeti szövegből vettem; így vált ismeretessé a „második sabbat”, vagy a prosabbaton, s a sabbatismos kifejezések.

Szükségesnek tartom, hogy — ha nagyon röviden is —, de szóljunk a Szentírás eredeti nyelvéről. Az köztudomású, hogy az Újtestamentumnak az eredeti nyelve a görög. A kijelentés számunkra így a legérthetőbb. Aki igehirdetői megbízatást kap, annak legelőnyösebb a megértés céljából, ha az eredeti szöveget használja. Természetes, hogy aki a saját anyanyelvén, fordításban olvassa a szöveget, az is vételezheti az Igét, ha „van füle a hallásra”, mint ahogy a zenében is a legalapvetőbb feltétel, hogy a zene művelőjének zenei hallása legyen.

Az újtestamentumi görög szöveggel szemben felmerül az a kérdésünk, hogyan történt az, hogy a tanítványok, evangélisták mindnyájan héberek voltak, mégis görögül írták le szövegeiket? Péter bizonyosan nem tudott görögül, mert az általa fentről vételezett és általa héber nyelven diktált leveleket Silvánus tette át görög nyelvre.

Mindez nem véletlen. Külön utasításról sem hallunk e téren. Nyilvánvaló, hogy mindegyik tanítvány, evangélista tudta, hogy ezt így kell és csak így lehet csinálni. A Messiás is a legtermészetesebben hivatkozik arra, hogy a törvényből egyetlen ióta vagy pontocska el nem múlik Máté 5, 18. Ió tá -ja csak a görög nyelvnek van, amely a szónak a hangsúlyát is jelzi, s az igemódokban is igen nagy jelentősége van egy-egy pontocska elhelyezésének. Mivel Isten nagyon precízen, pontosan fejezi ki

magát, ezért választotta a görög nyelvet a kijelentés tolmácsolására. „A teljes Írás Istentől ihletett.” 2. Tim. 3, 16. Olvassuk csak el a 2. Pét. 1, 19—21-et. „És igen megbízható nálunk a prófétai beszéd, amelyre jól teszitek, ha figyelték, mint sötét helyen világító szövétnyekre, míg nappal virrad és hajnalcsillag kél fel szívetekben. Tudván először azt, hogy az Írásban egy prófétai szó sem támad saját magyarázatból. Mert sohasem ember akaratából származott a prófétai szó; hanem a Szent Szellemtől indítatva szólottak az Istennek szent emberei.”

Ha ezt hisszük is, akkor könnyen megérthetjük, hogy az írott Ige is minden vonatkozásában az Övé. Minden Óáltala lett, és nála nélkül semmit sem lehet tenni. Hiszünk és tudjuk, hogy a kijelentésnek a nyelvét is Ő határozta meg. Van olyan vélemény is, hogy a hellenizmus határozta meg a Biblia nyelvét. Hétköznapi fogalmazásban ez azt jelenti, hogy mivel a hellén műveltség volt akkor az irányadó, s a görög volt az elterjedt nyelv, ezért alkalmazkodott Isten az akkori szokásokhoz, helyzethez. Az eset éppen fordított: az Isten műveltette ki a görög nyelvet a maga kijelentése, az írott Ige számára. Néki volt fontos, hogy a görög nyelv az Ige számára alkalmas, hasznos legyen. (Vigyázat, nem a görög nép a szereplő, hanem a görög nyelv!) Minderre azt is mondhatná valaki, hogy kár ezzel foglalkozni, hiszen ez köztudomású. Igen, elméletben ez így is van, de a gyakorlatban már kevésbé érvényesül ez a felismerés. És ha ez az Újtestamentummal kapcsolatban érthető, és elfogadott tény, nem biztos, hogy az Ótestamentum vonatkozásában is látjuk ezt.

Közbevetőleg meg kell jegyeznünk, hogy számunkra lehetetlenek az ilyen kifejezések: „a Szentírás keletkezése.” Az írás nem keletkezett, hanem Isten íratta meg. Vagy: Ezékiel könyve sem keletkezett, hanem Isten diktálta, Ezékiel vételezte.

Istennek az az intézkedése, hogy az ő kijelentését minden nép számára a görög nyelven szóltassa meg, a teljes Írásra vonatkozik, tehát az Ótestamentumra is. Ez a tény már nem közismert. Holott a logika, a logikus gondolkodás is arra mutat, hogy Isten nem lehet „kétnyelvű”. Itt is ugyanaz a helyzet, ami az Újtestamentum vonatkozásában látható, hogy ti a kijelentés vételezői kivétel nélkül mind héber nyelvűek, népiség szerint Izráel népéhez tartozók, és belső lényegük szerint judaiosok.

Jellemző, hogy a mennyből Saulus-Pálnak héber nyelven szól az isteni hang, de a vételezett szöveget ő görögül írja le. Csel. 26, 14. A néphez Pál héberül beszélt, de leveleit görögül írta.

Isten minden nép számára, így az Izráelnek is görög nyelven tolmácsoltatta az Ő Igéjét. Így történt, hogy Kr. e. háromszáz évvel Izráelben általános volt a görög nyelvű Biblia, tehát a Septuaginta használata. A stuttgarti kiadású Septuaginta előszavában olvashatjuk a Septuaginta történetét, miszerint Kr. e. három évszázadon át és Kr. u. a negyedik századig a Septuagintát használták az izraeliek, ill. a keresztyének.

Így már nem meglepő számunkra, hogy a qumrámi megtalált bibliaszövegek egy része görög nyelvű. Az „írástudósok” görögül, a tanulatlanok természetesen héberül olvasták a Szentírást. A görög műveltség és művészet is a Kr. e. háromszázadik év körül érte el csúcspontját. A görög nyelv akkor ért arra a magaslatra, amely alkalmassá tette a Szentírás tolmácsolására.

Isten a számok nyelvén is beszél, az Írásban a számok is prédikálnak. Ezért nagyon sokat mond nekünk az a tény is, hogy a Kr. e. harmadik században alakult a görög nyelv úgy, hogy 24 betűje maradt, s ez a helyzet a mai napig. Azelőtt még két hangja volt, a digamma és az iotta consonans (ez a magyarban, latinban a v és j). Ez egyezik a mennyei számmal, a vének huszonegyesek.

A 24 vén nem létszámot fejez ki, hanem minőséget. Tulajdonképpen a kétszer 12. (Csak mellékesen jegyezzük meg, hogy a hébernek 22 betűje van.)

A számok nyelvén közismert a 7-nek, a hetesnek a mondanivalója. Jel. 4, 5. Amikor az Isten hét Szelleméről olvasunk, senki sem gondol arra, hogy ez számszerűleg jelent hetet, hanem ismerjük mondanivalóját, jelentését = szent, isteni. Amikor a Szentírás könyvére ráírták ezt a számot: 7, ez azt jelenti, hogy ebben a könyvben isteni kijelentés van. Ez emberi nyelven, a „tízes” nyelvén van kifejezve. A szorzata, a 70, tehát azt jelenti: Isteni kijelentés emberi nyelven. Izráel népe ezt így olvasta, így értette, ezt nem kellett magyarázni. A név latinul kifejezve vált általánosan ismertté: Septuaginta. Így nevezik ma a világon mindenütt.

A héber tudósok, bibliaismerők tisztában voltak azzal, hogy a népek számára nem lehet héber szöveget nyújtani.

Mivel a héber nyelv csak a mássalhangzókat írja le, és a magánhangzókat nem, ezért csak igen kiváló hebraisták tudták és tudják a Szentírás szövegét tökéletesen olvasni. A Sirach könyvének előszavában maga Jesus Sirach elmondja, hogy az ő nagy-

apja, aki ugyancsak Jesus Sirach nevű, azért vállalkozott éjt nappallá téve arra, hogy a törvénykönyvet görögre lefordítsa, mert az idegen népek a héber szöveget egészen másképpen értették, mint ami annak a mondanivalója, amit az eredetiben a héberrek számára kifejez. Azoknak érdekében vállalta a fordítást, akik az Írás tanítása alapján törvényszerű életmódfolytatásra vágyakoznak. Az Írás szövege, nyelve nem tudományos téma, nem kulturális kérdés, hanem életkérdés, örök életnek kérdése. Ezért nem lehet ez vitatéma.

Számunkra az a meglepő, hogy Kr. e. háromszáz évvel már általános használatban volt a Septuaginta a zsidóság körében, s a héber kánon a Kr. u.-i első században keletkezett.

Ma mi a helyzet? Bizonyára Sir Brenton is a görög szöveget tartotta eredeti szövegnek, amikor 1851-ben először adta ki a két-nyelvű Ótestamentumot, görög—angol szöveggel. Fordítani egy szöveget csak eredetiből lehet. A Hatch—Redpath-féle Septuaginta Concordancia is erre a meggyőződésre mutat.

Kérdés, miért nem vált ez a felfogás általánossá, és miért nem fordítanak általánosságban a görög szövegből? Bizonyára, nem vált általánossá az ígéhirdetőkben az a felfogás, hogy felkészüléskor, „vételezéskor” az eredeti szöveg ismerete mindig elengedhetetlen feltétel. Az sem általánosan felismert tény, hogy a Biblia eredeti nyelve a görög. Aki azonban él azzal a gyakorlattal, hogy saját maga fordítja a szükséges szövegrészeket, az nagyon hamar meggyőződhet arról, hogy a vételezésnek igen nagy segítséget nyújt a görög szöveg. Természetesen jó szótárra is szükségünk van.

E téren igen nagy előnyt ad és nagy segítséget nyújt a Brenton-féle alkotás, amit csak hálával és örömjongással lehet fogadni. Érteni igazán viszont csak „szívvel” lehet. Máté 13, 15. Boldogulásunkhoz hozzátartozik a törvényszerű életmódfolytatás, az engedelmesség nyelve; és erre a minta a római katona engedelmissége. Nem véletlen, hogy a hegyi beszéd után azonnal jelentkezik a római katona engedelmissége. Ezért íratott a keresztre három nyelvű felirat: héberül, rómaiul és görögül, a János evangéliumában a sorrend: héberül, görögül és rómaiul. 19, 20. — A Messiás is megtanult görögül. Ha az Ótestamentumból idéz, akkor a Septuagintát idézi. Felteszik a kérdést: Csak nem akar elmenni a görög szórványba és a görögöket tanítani? Ján. 7, 35. Csak olyan valakiről lehet feltételezni, hogy görögöket akar tanítani, aki maga is tud görögül. Ugyanebben a fejezetben tanult embe-

rek, tanult zsidók azt is kérdezik: Hogyan tudja ez az Írásokat, amikor nem is tanulta? Ján. 7, 15. Egyszerűen úgy, hogy hozzálátott és tanult, amint ma is sok világi foglalkozásban dolgozó ember van, aki megtanul görögül, hogy közelebb kerüljön a ki-jelentéshez.

Érdemes megtanulni a nyelvet. Ma, amikor Isten újra kezünkbe adta „A könyvet” — II. Krón. 34, 14—15. — érdemes és öröm hozzálátni. De a vételre is gondunk legyen; ez a lémma — ami a lambánó igéből származó főnév — veszi a mennyei adást. Jer. 23, 33—36. Róma 1, 16. Az „adó” adóállomás fentről ad. Jak. 1, 17.

Jó vételt kívánok minden Istenkereső fele-barátomnak!

A nemrég megjelent: Tudom honnan jöttem és hová megyek című írásunk segítséget nyújt a sabbát lényegének megértéséhez. A sugárfizika nyelvén tárja fel a mag-törvényt és ezzel elvezet a bűneset egyéni felelősségéhez, az új teremtés megértéséhez. A kijelentés a ma emberéhez a magfizika nyelvén is szól. Az örökkévaló energiából kiinduló sugárözön építi fel a mindenséget. Az energia az Istenben van, Ő az energész, a Fiú a kisugárzás, aki által lett a mindenség.